

Պէտք է կազմել Հայ եկեղեցւոյ ընդհանուր իրաւակարգը կամ կանոնագրութիւնը, որ այնքան ստիպողական է այժմ՝ Պօթմակնիսի եւ Սանմանայրութեան բնական զազարումէն ետքը:

Այս ամէնուն համար պէտք կայ եկեղեցական բնդհանուր մոզոյի գումարման՝ էջմիածնի մէջ. բայց ոտտը համար կարեւոր է երկրին կառավարութեան հաւանութիւնը, որպէս զի զաւակները կարենան խմբուիլ իրենց մօրը շուրջը, որպէս զի մայրը կրտսեմայ խօսիլ իր զաւակներուն:

Արտաքոյ Հայաստանի ազդեղ Հայութեան հաստատմանը կողմէ: Ի հարկին երեսնադէմի եւ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքարաններուն նախաձեռնութեամբ, միասնաբար զիմում մը այս մասին չի՞ կրնար ունենալ արդեօք զոհանջոյցի արդիւնք:

Որչափ տուր նոյնքան անառիկ է մօր մը լեզուին իրաւունքը. Հայաստանի Հանրապետութիւնը պիտի լինէ՞ր այնքան անողոք՝ մերժելու համար այսքան բնական եւ արդար փափաք մը.

Գանիրե

ԹՈՐԳՈՒՄ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՈՂ. ԵՐԲ ԲՈՒՆ ՄՏԱՄ ԵՄ ԵԿՈՒՐ

ԱՆԿՈՂՆԻՍ ՄՈՏ

Ո՛հ, երբ քուն մտած եմ՝ կնո՛ւր անկողնիս մօտ. Ինչպիսի Փեքրախայի կ'երևար իր Լաւրան, Բոյիս անցած պահուոյ՝ անոյ՜ շունչոյ տաւ...

Պիսի բացուի

Բերանս յանկարծ:

Մոսայ անկիսիս վրայ՝ ուր երազ մը ժամը Տեւած երկար ժամեր մը բացած ե զանի,

Փայլուն աւաղի պէս բոյ ծաղի քու նայում...

Պիսի շողայ

Երազս յանկարծ:

Յետոյ շուրջիս վրայ՝ ուր բոց կը բաղարի,

—Աստուծոյ կողման հոսում սիրոյ փայլակ—

Համբոյր մը դրոշմէ՛ր՝ ո՛ր հեշտակի կին դար—

Պիս՝ արքանայ [ձած.—

Հոգիս յանկարծ:

ՎԻՔԹՈՐ ՀԻԻԿՈ

Թարգ. ՄԵՍՐՈՊ ԶՈՒՊԱՐԵԱՆ

Պ Ա Տ Մ Ա Կ Ա Ն

ԳԱԶԱԽՈՆ ԿԱՄԱՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ՎԱՆՔԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՍԻ ՄԷՋ

Կը փափաքիմք զրի առնուլ խորագրովս նշանակուած հայկական վանքի մը պատմականութիւնը երեսնադէմի մէջ. ան կը գտնուէր Ս. Յարութեան տաճարին մօտ, ինչպէս կը հաստատէ Անաստաս վրդը. իր Հայ Վանօրէից ցուցակին մէջ. «Գաղառնի վանքը որ յանուն տուրը Հոլիփիմէի եւ Գայիանէի ի մէջ քաղաքին՝ զրանն Յարութեան»: Այս յիշատակութիւնէն դատ, զժրախտարար ո՛րէ տեղեկութիւն չունիմք տեղը մասին. բայց այս տողերը, ինչպէս անոր կ'իտաւեր շէնքը արդէն կը հաստատեն նոյն վանքին գոյութիւնը:

Որպէսզի կարենամք նոյն վանքին տեղը ճշդել, հարկ կ'ըւայ բացատրել Անաստաս վրդի վերոգրեալ փոքր յիշատակարանը. ան կ'ուզէ ըսել թէ Գաղառնի Ս. Հոլիփիմէի եւ Գայիանէի անուամբ կառուցուած հայկական վանքը՝ քաղաքին ներքին կողմէն էր եւ կը գտնուէր Ս. Յարութեան տաճարին զրան մօտ: Դուռն բազը զոր կը յիշէ ցուցակագիր վրդը, պէտք չէ հասկնալ տաճարին աւագ դուռը, այլ այն նախադուռը (propylées), որ Ս. Յարութեան տաճարին անջատ մասն կը կազմէր, եւ նոյն տաճարին պարսկական քանդումէն յետոյ (614 թուին) այլ եւս չվերաշինուեցաւ. ան յատուկ էր միայն կոստանդինեան զեղեցկաշէն Պալիլիփսիին. նախադուռնին կործանուած մասերը երկար զարիւր մնացին հողի տակ, Մենք անոր գոյութիւնը կրնամք հաստատել երկու կերպով, Պատմական եւ Հնարասական:

Ա. Պատմական.—Ինչպէս ծանօթ է, Ս. Յարութեան տաճարը շինել տուած է Մեծն կոստանդինոս կայսրը. հոյակապ յիշատակարան մըն էր ան, կառուցուած մեր Փրկչի Ս. Գերեզմանին եւ Ս. Յարութեան խաչով: ճարտարապետական գլուխ գործոց մը, ուր, ըստ վաղեմի ուղեգիր ուստաւրաց, կը շողային ոսկին ու արծաթը սրբատաշ մարմարի ծաղկազարդ քանդակներով. քիւզանդական գեղարուեստի բոլոր ներութիւնները կը փայլէին քրիստոնէա-